

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNE PRAVOBRANILKE

JULIANE KOKOTT,

predstavljeni 18. decembra 2008¹

I – Uvod

1. Otok Ciper je od intervencije turških čet leta 1974 dejansko razdeljen na grškociprski južni del in turškociprski severni del. Mednarodna skupnost je Republiko Ciper mednarodnopravno priznala kot državo in Republika Ciper *de jure* sicer zastopa Ciper kot celoto, *de facto* pa nadzoruje samo južni del otoka. V severnem delu je bila ustanovljena Turška republika Severni Ciper (TRSC), ki jo priznala samo Turčija.²

2. Čeprav pogajanja o ponovni združitvi, ki so jih podprli Združeni narodi in EU, niso bila uspešna, je Republika Ciper leta 2004 pristopila k Evropski uniji. S posebnim protokolom k Pristopni pogodbi je bila predvidena odložitev uporabe pravnega reda EU za tiste dele otoka, na katerih Republika Ciper ne izvaja suverene oblasti.

3. Razdelitev je povzročila beg in izgon številnih pripadnikov obeh skupin prebivalstva. Veliko izgnancev uveljavlja lastninsko pravico na zemljiščih, ki so jih morali prisilno izprazniti.³ Zemljišča na območju TRSC, ki so jih zapustili grški Ciprčani, veljajo za prenesena na državo. Organi na območju TRSC so številna od teh zemljišč prenesli v zasebno last. Kako naj se obravnava lastninske zahtevke izgnanih, je eno od nerešenih vprašanj pogajanj o ponovni združitvi.

4. V tem občutljivem kontekstu je treba razumeti pravni spor med M. Apostolidesom in britanskim zakonskim parom Orams. Zadnje navedena sta od zasebnega odsvojitelja kupila zemljišče v Severnem Cipru. M. Apostolides, čigar družina je bila izgnana

¹ – Jezik izvirnika: nemščina.

² – Glej v zvezi z zgodovinskim razvojem tudi sklepne predloge generalnega pravobranilca Gulmanna, predstavljene 20. aprila 1994 v zadevi Anastasiou (C-432/92, Recueil, str. I-3087, točke od 9 do 13).

³ – Leta 2005 so pretežno grški Ciprčani pri ESČP vložili 1400 pritožb zoper Turčijo zaradi kršitve lastninske pravice (glej ESČP, sodba z dne 22. decembra 2005 v zadevi Xenides-Arestis proti Turčiji, št. 46347/99, § 38, v nadaljevanju: sodba Xenides-Arestis II).

s severa, uveljavlja lastninsko pravico na tem zemljišču. Na podlagi njegove tožbe je okrožno sodišče v Nikoziji, to je sodišče v grškociprskem delu, razsodilo, da morata zakonca Orams izprazniti zemljišče, in jima naložilo različna denarna plačila. M. Apostolides je v Združenem kraljestvu zahteval priznanje in izvršitev te odločbe.

II – Pravni okvir

A – Protokol št. 10 o Cipru

6. Protokol št. 10 o Cipru⁵, priložen Aktu o pristopu iz leta 2003, določa:

„visoke pogodbenice so se,

5. Court of Appeal, ki je obravnavalo postopek izvršbe, sedaj sprašuje, ali so sodišča Združenega kraljestva k temu zavezana na podlagi Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah.⁴ Dvomi glede tega obstajajo po eni strani zato, ker se odločba nanaša na zemljišče na območju Cipra, na katerem Republika Ciper ne izvaja suverene oblasti in na katerem je zato uporaba prava Skupnosti pretežno odložena. Po drugi strani je na stalnem prebivališču zakoncev Orams na turškociprskem območju pri vročitvi pisanj, s katerimi se je postopek začel, prišlo do nepravilnosti.

ponovno potrjujoč svojo zavezanost celoviti rešitvi ciprskega vprašanja skladno z zadevnimi resolucijami Varnostnega sveta Združenih narodov ter svojo podporo prizadevanjem generalnega sekretarja Združenih Narodov v tej zvezi,

ob upoštevanju, da celovit dogovor o ciprskem vprašanju še ni bil dosežen,

4 – UL 2001, L 12, str. 1.

5 – Akt o pogojih pristopa Češke republike, Republike Estonije, Republike Cipra, Republike Latvije, Republike Litve, Republike Madžarske, Republike Malte, Republike Poljske, Republike Slovenije in Slovaške republike in prilagoditvah Pogodb, na katerih temelji Evropska unija – Protokol št. 10 o Cipru (UL 2003, L 236, str. 955).

ob upoštevanju, da je zato treba predvideti odložitev uporabe pravnega reda EU na tistih območjih Republike Ciper, kjer Vlada Republike Ciper ne izvršuje dejanskega nadzora,

upoštevajoč, da nobena določba tega protokola ne izključuje ukrepov, usmerjenih k temu cilju,

ob upoštevanju, da se ta odložitev v primeru dogovora o ciprskem vprašanju prekine,

upoštevajoč, da takšni ukrepi ne vplivajo na uporabo pravnega reda EU pod pogoji, določenimi v Pristopni pogodbi, v nobenem drugem delu Republike Ciper,

ob upoštevanju, da je Evropska unija pripravljena sprejeti pogoje takega dogovora skladno z načeli, na katerih temelji EU,

dogovorile o naslednjih določbah:

Člen 1

ob upoštevanju, da je treba določiti pogoje, pod katerimi se bodo zadevne določbe prava EU uporabljale glede črte med zgoraj omenjenimi območji in tako območji pod dejanskim nadzorom Vlade Republike Ciper kot tudi območjem Vzhodne suverene cone Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske,

1. Uporaba pravnega reda EU se odloži na tistih območjih Republike Ciper, ki niso pod dejanskim nadzorom Vlade Republike Ciper.

v želji, da bi imeli koristi od pristopa Cipra k Evropski uniji vsi ciprski državljani in da bi predstavljal spodbudo za mir in spravo,

2. Svet na podlagi predloga Komisije soglasno odloči o umiku odložitve iz odstavka 1.

Člen 2

2. Ti ukrepi ne vplivajo na uporabo pravnega reda EU pod pogoji, določenimi v Pristopni pogodbi, v nobenem drugem delu Republike Ciper.

1. Svet na podlagi predloga Komisije soglasno opredeli pogoje, pod katerimi se določbe prava EU uporabljajo za črto med območji iz člena 1 in območji, ki so pod dejanskim nadzorom Vlade Republike Ciper.

Člen 4

2. Meja med Vzhodno suvereno cono in območji iz člena 1 se za namene Dela IV Priloge k Protokolu o suverenih conah Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske na Cipru v času trajanja odložitve uporabe pravnega reda EU v skladu s členom 1 obravnava kot del zunanjih meja suverenih con.

V primeru dogovora Svet na podlagi predloga Komisije soglasno odloči o prilagoditvah pogojev pristopa Cipra k Evropski uniji z ozirom na turško ciprsko skupnost.“

B – Uredba št. 44/2001

Člen 3

7. Na podlagi člena 1(1) se Uredba št. 44/2001 uporablja v civilnih in gospodarskih zadevah.

1. Nobena določba tega protokola ne izključuje ukrepov za spodbujanje gospodarskega razvoja območij iz člena 1.

8. Poglavlje II Uredbe vsebuje določbe o sodni pristojnosti. Oddelek 6 tega poglavja vsebuje

določbe o izključni pristojnosti. Skladno 10. Člen 34 Uredbe v izvlečku določa:
s členom 22 so:

„izključno pristojna [...], in to ne glede na „Sodna odločba se ne prizna:
stalno prebivališče:

1. v postopkih, predmet katerih so stvarne pravice na nepremičninah ali najem/zakup nepremičnin, sodišča držav članic, v katerih se nahaja nepremičnina.
1. če bi bilo njeno priznanje v očitnem nasprotju z javnim redom v državi članici, v kateri se zahteva priznanje;

[...]

2. če tožencu, ki se ni spustil v postopek, ni bilo vročeno pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje pravočasno in na tak način, da bi lahko pripravil obrambo, razen če toženec ni začel postopka za izpodbijanje sodne odločbe, čeprav je imel to možnost;

9. V členih od 33 do 37 Uredbe so določbe o priznanju sodnih odločb. Pri tem je v členu 33 določeno načelo, da je treba sodne odločbe sodišča druge države članice priznati, ne da bi bil za to potreben kakršen koli poseben postopek. V členih 34 in 35 so določbe o razlogih, zaradi katerih je mogoče izjemoma zavrniti priznanje sodne odločbe.

[...]

11. V členu 35 te uredbe je določen pomen spoštovanja pravil o pristojnosti pri priznavanju:

tretje osebe. Na njem sta zgradila podeželsko hišo, v kateri redno bivata med počitnicami.

„1. Poleg tega se sodna odločba ne prizna, če se ni upoštevalo določb oddelkov 3, 4 ali 6 poglavja II ali v primeru iz člena 72.

13. M. Apostolides je zoper D. C. in L. E. Orams vložil tožbo pri okrožnem sodišču v Nikoziji. Sodišče je toženi stranki pozvalo z dopisom z dne 26. oktobra 2004. Sodni izvrševalec okrožnega sodišča v Nikoziji je poziva, na katerih je bil naveden naslov zakoncev Orams v Združenem kraljestvu, istega dne izročil L. E. Orams na zemljišču v Lapti. Sodni izvrševalec se ni predstavil kot tak, temveč je L. E. Orams sporočil, da je „kurir“ in da ne ve, za kakšno vrsto pisanj gre.

[...]

3. Brez poseganja v prvi odstavek pristojnosti sodišč države članice izvora ni dovoljeno preverjati. Preizkusa javnega reda iz točke 1 člena 34 ni dovoljeno uporabiti glede pravil o pristojnosti.“

14. Poziva sta bila napisana v grškem jeziku, ki ni zelo razširjen v severnem delu, vendar je eden od uradnih jezikov Republike Ciper. Zakonca Orams ne razumeta grško. Vendar je L. E. Orams prepoznala, da gre za pravne in uradne dokumente.

III – Dejansko stanje, postopek in vprašanja za predhodno odločanje

12. M. Apostolides je v skladu s pravom Republike Ciper lastnik zemljišča v kraju Lapithos (Lapta) v okrožju Kyrenia (Girne), ki je na območju Republike Ciper, na katerem vlada Republike Ciper ne izvršuje dejanskega nadzora. Zakonca Orams sta to zemljišče na podlagi svojih navedb kupila leta 2002 od

15. Tožeča stranka lahko skladno s pravom Republike Ciper zahteva izdajo zamudne sodbe, če tožena stranka v desetih dneh od dneva vročitve pisanja o začetku postopka sodišča pisno ne obvesti o zastopanju. Na zadnji strani pisanja v grškem jeziku je bilo opozorilo glede tega. Obvestilo o zastopanju je procesno dejanje, ki ne zahteva navedb o obliki in načinu obrambe.

16. L. E. Orams je navedla, da je v petek, 29. oktobra 2004, naredila prve korake za določitev odvetnika, ki bi jo lahko zastopal. Šele 2. novembra 2004 je dobila termin za posvet pri odvetniku Liatsosu. Takrat ji je gospod Liatsos v grobem prevedel pisanje o začetku postopka in ji sporočil, da je ne more zastopati, ker nima dovoljenja za zastopanje pred sodišči Republike Ciper. L. E. Orams je priporočil gospodu Osmanu, ki je kot odvetnik sodeloval pri domnevni prodaji zemljišča, vendar se je ta upokojil. L. E. Orams se je z njegovo hčerko, ki je prevzela njegovo pisarno, sestala 3. novembra 2004. L. E. Orams je sporočila, da nima dovoljenja za zastopanje pred sodišči Republike Ciper. L. E. Orams je bila nato napotena k odvetniku Gunesu Mentesu.

17. L. E. Orams je termin pri G. Mentesu dobila šele v petek, 5. novembra 2004, ob 17 uri, ki je bil po njenih navedbah eden redkih odvetnikov v severnem delu, ki je imel dovoljenje za zastopanje pred sodišči Republike Ciper in ki je kolikor toliko razumel grški jezik. L. E. Orams je pooblastila G. Mentesa za pravno zastopanje nje in njenega moža v tej zadevi. G. Mentis je L. E. Orams sporočil, da bo naslednji ponedeljek, to je 8. novembra 2004, okrožno sodišče v Nikoziji obvestil o zastopanju.

18. Po tem, ko v torek, 9. novembra 2004, pri sodišču ni bilo vloženo obvestilo o zastopanju, je sodišče toženima strankama na podlagi zamudne sodbe naložilo:

1. porušitev podeželske hiše, bazena in ograde, ki sta jo zgradila na zemljišču;
2. takojšnje priznanje neomejene lastninske pravice na zemljišču M. Apostolidesu;
3. plačilo M. Apostolidesu različnih zneskov kot posebne odškodnine in nadomestila mesečnega izgubljenega dobička (zlasti najemnine), vključno z obrestmi do popolne izvršitve sodb;
4. opustitev vseh nadaljnjih protipravnih osebnih posegov na zemljišču ali posegov na zemljišču, ki jih izvede zastopnik, ter
5. plačilo različnih zneskov kot stroškov postopka in drugih izdatkov za postopek (vključno z obrestmi na te zneske).

19. Za zakonca Orams sta bila 15. novembra 2004 vložena obvestilo za zastopanje in predlog za razveljavitev zamudnih sodb.

20. Za razveljavitev zamudne sodbe mora tožena stranka skladno s pravom Republike Ciper zoper tožbeni zahtevek, ki je naravnian proti njemu, navesti utemeljeno obrambo („arguable defence“). Okrožno sodišče v Nikoziji je 19. aprila 2005 po izvedbi pripravljanih ukrepov in ustni obravnavi odločilo, da zoper ta tožbeni zahtevek ni bila navedena utemeljena obramba. Pravno sredstvo zakoncev Orams zoper to odločbo je 21. decembra 2006 zavrnilo vrhovno sodišče Republike Ciper.

21. M. Apostolides je 18. oktobra 2005 na podlagi Uredbe št. 44/2001 zahteval izvršitev zamudne sodbe z dne 9. novembra 2004 in odločbe okrožnega sodišča v Nikoziji z dne 19. aprila 2005. 21. oktobra 2005 je Master pri High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, odredil, da so odločbe izvršljive v Angliji.

22. Zakonca Orams sta zoper to odredbo pri High Court (sodnik Jack) uspešno vložila pravno sredstvo na podlagi člena 43 Uredbe št. 44/2001. M. Apostolides je zoper to odločbo na podlagi člena 44 Uredbe št. 44/2001 vložil pravno sredstvo pri Court of Appeal, ki je Sodišču s sklepom z dne 19. junija 2007 (prejet 14. septembra 2007)

predložilo ta vprašanja za predhodno odločanje:

- „1. Ali odložitev uporabe pravnega reda EU na severnem območju na podlagi člena 1(1) Protokola št. 10 k Aktu o pristopu Cipra k EU iz leta 2003 preprečuje sodišču države članice, da prizna in izvrši sodno odločbo, ki jo je izdalo sodišče Republike Ciper – ki je na območju pod vladnim nadzorom in se nanaša na zemljišče na severnem območju –, čeprav se tako priznanje in izvršitev zahteva po Uredbi Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, ki je del pravnega reda EU?
2. Ali člen 35(1) Uredbe št. 44/2001 upravičuje ali zavezuje sodišče države članice, da zavrne priznanje in izvršitev sodne odločbe, ki jo je izdalo sodišče druge države članice in se nanaša na zemljišče na območju te države članice, ki ni pod dejanskim nadzorom vlade te države članice? Ali je taka sodna odločba zlasti v nasprotju s členom 22 Uredbe št. 44/2001?
3. Ali se lahko skladno s členom 34(1) Uredbe št. 44/2001 priznanje in izvršitev sodne odločbe sodišča države članice, ki je na območju te države, ki je pod

dejanskim nadzorom vlade te države, pri čemer se sodna odločba nanaša na ozemlje v tej državi na območju, ki ni pod dejanskim nadzorom vlade te države, zavrne z obrazložitvijo, da se sodna odločba dejansko ne more izvršiti tam, kjer je zemljišče, čeprav je sodna odločba izvršljiva na območju, ki je pod vladnim nadzorom države članice?

Ali dejstvo, da je bila obravnava opravljena samo glede odgovora tožene stranke na tožbo, vpliva na odločitev?

4. Ali lahko tožena stranka na podlagi člena 34(2) Uredbe št. 44/2001 ugovarja izvršitvi prvotne zamudne sodbe ali sodne odločbe o predlogu za razveljavitev z obrazložitvijo, da ji pisanje o začetku postopka ni bilo vročeno pravočasno in na tak način, da bi lahko pripravila obrambo pred izdajo prvotne zamudne sodbe, če:
 - je bila zoper toženo stranko izdana zamudna sodba;
 - je tožena stranka začela postopek pri sodišču izvora, da bi izpodbila zamudno sodbo, toda;
 - njeno pravno sredstvo, ki je bilo obravnavano med popolnim in poštenim sojenjem, je bilo zavrnjeno, ker ni navedla utemeljene obrambe (ki se na podlagi nacionalnega prava zahteva, da bi se sodba lahko razveljavila)?
5. Kateri dejavniki so pomembni pri preizkusu člena 34(2) Uredbe št. 44/2001, ali je bilo toženi stranki „pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje [vročeno] pravočasno in na tak način, da bi lahko pripravil[a] obrambo“? Zlasti:
 - (a) Ali je treba, če je bila tožena stranka ob vročitvi seznanjena z dokumentom, upoštevati dejanja (ali opustitve) tožene stranke oziroma njenega odvetnika po vročitvi?
 - (b) Ali so pomembna ravnanja tožene stranke oziroma njenih odvetnikov ali težave, s katerimi so bili soočeni?

- (c) Ali je pomembno, da bi odvetnik tožene stranke lahko vložil obvestilo za zastopanje pred izdajo zamudne sodbe?“

naveznim področjem postopkov oziroma sodnih odločb, za katere velja Uredba.

23. M. Apostolides, zakonca Orams, grška, poljska in ciprska vlada ter Komisija Evropskih skupnosti so v postopku pred Sodiščem podali stališča.

IV – Pravna presoja

A – Prvo vprašanje za predhodno odločanje

24. Court of Appeal želi s prvim vprašanjem za predhodno odločanje izvedeti, ali odložitev uporabe pravnega reda EU na severnem območju Cipra skladno s členom 1(1) Protokola št. 10 nasprotuje priznanju in izvršitvi sodbe na podlagi Uredbe št. 44/2001, ki se nanaša na zahteve iz lastninske pravice do zemljišča, ki je na tem območju.

25. Za odgovor na to vprašanje je treba najprej opozoriti na razliko med ozemeljskim *področjem uporabe* Uredbe št. 44/2001 in

26. Ozemeljsko področje uporabe prava Skupnosti skladno členom 299 ES zajema ozemlje držav članic, razen določenih območij, ki so podrobno navedena v tem predpisu. Vendar določbe pod naslovom IV tretjega dela Pogodbe ES o območju svobode, varnosti in pravice v skladu s členom 69 ES v povezavi s tam navedenimi protokoli veljajo samo za Združeno kraljestvo, Irsko in Dansko. Združeno kraljestvo in Irsko sta se na tej podlagi odločila za uporabo Uredbe št. 44/2001, Danska pa proti njej.⁶ Uredba zato velja v Združenem kraljestvu in – s pridržkom Protokola št. 10 – v Republiki Ciper.

27. Uredba št. 44/2001 po eni strani ureja pristojnost sodišč na njenem ozemeljskem področju uporabe, po drugi strani pa priznanje in izvršitev sodnih odločb teh sodišč v drugi državi članici, kot je država, v kateri je bila odločba izdana. Vendar pa Uredba ne vsebuje določb o priznanju in izvršitvi sodnih določb iz tretjih držav v Skup-

6 – Glej člen 1(3) Uredbe št. 44/2001 ter dvajseto in enaindvajseto uvodno izjavo v njej.

nosti ali sodnih odločb sodišč držav članic v tretjih državah.

30. Sedaj je treba razjasniti, kako Protokol št. 10 vpliva na področje uporabe in navezno območje Uredbe št. 44/2001.

28. Od ozemeljskega področja uporabe Uredbe št. 44/2001 je treba ločiti njeno *navezno območje*, torej območje, na katero se lahko nanašajo sodne odločbe sodišča države članice, ki se priznavajo in izvršujejo skladno z Uredbo. Navezno območje presega področje uporabe in se nanaša tudi na tretje države. Uredba zato velja tudi za spore, v katerih so udeležene tretje države.

31. Med strankami ni sporno, da v členu 1(1) Protokola št. 10 določena odložitve uporabe pravnega reda EU na območjih Republike Ciper, ki niso pod dejanskim nadzorom vlade Republike Ciper, omejuje ozemeljsko področje Uredbe št. 44/2001. Zato se priznanje in izvršitev sodne odločbe sodišča države članice na severnem območju Cipra ne more opirati na Uredbo. Prav tako ni mogoče na podlagi Uredbe v drugi državi članici priznati in izvršiti sodne odločbe sodišča, ki ima sedež na tem območju Cipra.

29. To je Sodišče potrdilo v sodbi Owusu⁷ in v izvedenskem mnenju k Luganski konvenciji⁸. Skladno z navedenim lahko za uporabo Uredbe merodajna navezna okoliščina v tujini obstaja tudi zaradi kraja spornega dogodka v tretji državi.⁹ Uredba naj bi namreč odstranila ovire pri delovanju notranjega trga, ki lahko izhajajo iz razlik med nacionalnimi zakonodajami o mednarodni sodni pristojnosti ter o priznavanju in izvrševanju tujih sodnih odločb. Po mnenju Sodišča te razlike negativno vplivajo na notranji trg, tudi če se nanašajo na sodne odločbe, ki se samo navezujejo na tretjo državo.¹⁰

32. Court of Appeal sicer ne obravnava nobenega od navedenih primerov. Odločiti mora namreč o zahtevku, da naj se sodna odločba sodišča na območju Cipra, ki je pod nadzorom vlade Republike Ciper, izvrši v Združenem kraljestvu. Omejitev ozemeljskega področja uporabe Uredbe št. 44/2001 s Protokolom št. 10 zato ne vpliva na obravnavani primer.

7 – Sodba Sodišča z dne 1. marca 2005 v zadevi Owusu (C-281/02, ZOdl., str. I-1383, točka 29).

8 – Mnenje 1/03 z dne 7. februarja 2006 (ZOdl., str. I-1145, točka 143).

9 – V opombi 7 navedena sodba Owusu, točka 26, in v opombi 8 navedeno mnenje 1/03, točka 145.

10 – V opombi 7 navedena sodba Owusu, točka 34.

33. Samo zakonca Orams menita, da Protokol nasprotuje tudi uporabi Uredbe za

sodbe, ki so bile izdane na njenem ozemeljskem področju uporabe ter naj bi se na tem območju tudi priznale in izvršile, vendar se nanašajo na pravno razmerje glede območij, ki niso pod nadzorom vlade Republike Ciper.

norm nad sekundarno zakonodajo. Vendar je Uredba v končni fazi namenjena uresničitvi ciljev Pogodbe ES.¹²

34. Kot poudarjajo druge stranke, že besedilo člena 1(1) Protokola nasprotuje tej razlagi. V njem je namreč omenjena odložitev pravnega reda EU *na* tem območju in ne *v zvezi* s tem območjem.

35. Poleg tega je treba določbe v aktu o pristopu, ki dopuščajo izjeme ali odstopanja od določb Pogodbe, skladno z ustaljeno sodno prakso, ob upoštevanju zadevnih določb Pogodbe, razlagati ozko in jih omejiti na nujno potrebno.¹¹

36. Čeprav se odložitev pravnega reda EU v obravnavanem primeru ne nanaša neposredno na primarno pravo Skupnosti, temveč na Uredbo št. 44/2001, lahko ta ugotovitev velja tudi zanj. Sicer je Akt o pristopu (vključno s protokoli) z vidika hierarhije

37. Tako člen 65 ES, na katerem temelji Uredba št. 44/2001, izrecno dovoljuje sprejetje ukrepov za izboljšanje in poenostavitev priznavanja ter izvrševanja sodnih in zunaj-sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, *kolikor so potrebni za pravilno delovanje notranjega trga*. Dejansko jasna razmejitev pristojnosti sodišč v Skupnosti ter priznavanje in izvrševanje sodnih odločb spodbujajo uresničevanje temeljnih svobod. Olajšujejo namreč izvrševanje izterjave terjatev v povezavi s čezmejnimi dobavami blaga, storitvami ali prenosom kapitala ter izvajanje prostega gibanja oseb.

38. Zato je treba Protokol št. 10 razlagati tako, da je treba odložitev uporabe Uredbe št. 44/2001 omejiti na nujno potrebno. Pri tem je treba zlasti upoštevati smisel in namen Protokola.

11 – Glej sodbe Sodišča z dne 29. marca 1979 v zadevi Komisija proti Združenemu kraljestvu (231/78, Recueil, str. 1447, točka 13); z dne 25. februarja 1988 v zadevi Komisija proti Grčiji (194/85 in 241/85, Recueil, str. 1037, točke od 19 do 21); z dne 14. decembra 1989 v zadevi Agegate (C-3/87, Recueil, str. 4459, točka 39) in z dne 3. decembra 1998 v zadevi KappAhl (C-233/97, Recueil, str. I-8069, točka 18).

12 – Glej drugo uvodno izjavo Uredbe št. 44/2001, v kateri je opozarjeno na povezavo z vzpostavljanjem notranjega trga.

39. Po soglasnem mnenju strank je namen odložitve pravnega reda EU, da se Republiki Ciper omogoči pristop k EU, čeprav pogajanja o ponovni združitvi še niso mogla biti uspešno končana. Preprečiti je treba, da bi Republika Ciper kot država članica kršila pravo Skupnosti, saj dejansko ni zmožna zagotoviti izvajanja pravnega reda EU na vsem državnem ozemlju.

40. Kot poudarja zlasti Komisija, pa naj se ne bi smelo izključiti vseh predpisov prava Skupnosti za območja, ki so pod nadzorom turškociprske skupnosti. Tako odložitev pravnega reda EU ne nasprotuje ukrepom za spodbujanje gospodarskega razvoja navedenih državnih območij na podlagi člena 3(1) Protokola.¹³ Dalje, na podlagi člena 2 Protokola so bili z Uredbo Sveta (ES) št. 866/2004¹⁴ sprejeti predpisi o prometu blaga in gibanju oseb med različnimi območji.

41. Ti predpisi niso v nasprotju s ciljem Protokola, da se Republiki Ciper kljub omejenemu dejanskemu nadzoru nad njenim

državnim ozemljem omogoči pristop k Uniji, temveč spodbujajo združitev obeh delov države.

42. Navedeni cilj Protokola tudi v obravnavanem primeru ne zahteva odložitve uporabe Uredbe št. 44/2001. Priznavanje in izvrševanje sodnih odločb okrožnega sodišča v Nikoziji v Združenem kraljestvu ne ustvarja neuresničljivih obveznosti Republike Ciper v zvezi s severnim Ciprom, ki bi povzročale konflikte v razmerju do prava Skupnosti. Tako morajo odločati samo sodišča v Združenem kraljestvu.

43. Zakonca Orams pa se sklicujeta še na en cilj Protokola, to je na doseg celovite ureditve ciprskega vprašanja v skladu s posameznimi resolucijami Varnostnega sveta Združenih narodov¹⁵, kar je še posebej izraženo v njegovi prvi uvodni izjavi. V sporni sodbi okrožnega sodišča v Nikoziji je predvidena celovita ureditev lastninskih vprašanj. Njeno priznanje in izvršitev bi bilo zato v nasprotju s cilji Protokola in posameznimi resolucijam Združenih narodov.

13 – Ta cilj zasleduje Uredba Sveta (ES) št. 389/2006 z dne 27. februarja 2006 o oblikovanju instrumenta finančne podpore za spodbujanje gospodarskega razvoja turške skupnosti na Cipru in o spremembah Uredbe Sveta (ES) št. 2667/2000 o Evropski agenciji za obnovo (UL L 65, str. 5).

14 – Uredba Sveta (ES) št. 866/2004 z dne 29. aprila 2004 o režimu na podlagi člena 2 Protokola št. 10 k Aktu o pristopu (UL L 161, str. 128, popravek v UL L 206, str. 51).

15 – Resolucije Varnostnega sveta, ki se nanašajo na Ciper, so objavljene na spletni strani mirovni enot Združenih narodov v Cipru (UNFICYP): www.unficy.org/nqcontent.cfm?a_id=1636.

44. Ta ugovor pa ne more povzročiti, da se Uredba št. 44/2001 v državah članicah načeloma ne bi uporabljala, če se sodne odločbe sodišča države članice nanašajo na severno območje Cipra.

priznavanje in izvrševanje sodb sodišč Republike Ciper v drugih državah članicah ter uporaba določb Uredbe o pristojnosti tudi za stranke, ki imajo stalno prebivališče na severnem območju.

45. Sicer drži, da je Varnostni svet vedno znova pozival k zagotavljanju miru na Cipru in ozemelski enotnosti dežele. V tej zvezi je mednarodno skupnost tudi pozval, naj opusti vse, kar bi lahko zaostriло konflikt.¹⁶ Vendar iz teh pretežno splošnih pozivov ne izhaja obveznost, da se ne priznavajo sodbe grškociprskih sodišč, ki se nanašajo na zahteve iz lastninske pravice do zemljišč na turškociprskem območju.

47. Med strankami je zato tudi sporno, ali sta priznanje in izvršitev obravnavane sodbe škodljiva oziroma spodbudna za dokončno ureditev lastninskih vprašanj. Tako M. Apostolides navaja, da odsvojitve razlaščenih zemljišč v TRSC državljanom drugih držav članic otežuje njihovo vrnitev v okviru poznejše sporazumne rešitve. Če bi osebe v njegovem položaju lahko v drugih državah članicah uveljavljale zahteve iz lastninske pravice na teh zemljiščih, bi to odvrnilo potencialne kupce.

46. Poleg tega nikakor ni jasno, da bi se z uporabo Uredbe ciprski konflikt zaostroval. Prav tako lahko učinkuje nasprotno in spodbuja normalizacijo gospodarskih odnosov. Zlasti zaradi odprtja meje med obema deloma Cipra za promet blaga in gibanje oseb¹⁷ si je mogoče predstavljati različna pravna razmerja, za katera je pomembno

48. V obravnavanem primeru ni treba dokončno odločiti, kakšen učinek ima odložitev uporabe Uredbe za primere, ki se nanašajo na severni Ciper, na politični postopek reševanja konflikta. Uporaba Uredbe namreč ne more biti odvisna od takšnih zapletenih političnih ocen. To bi bilo v nasprotju z načelom pravne varnosti, katerega spoštovanje spada med cilje

16 – Glej med drugim resolucije 353 (1974) z dne 20. julija 1974; 541 (1983) z dne 18. novembra 1983 in 1251 (1999) z dne 29. junija 1999.

17 – V zvezi z razvojem gibanja oseb in prometa blaga glej Sporočilo Komisije z dne 27. avgusta 2008 – Letno poročilo o izvedbi Uredbe Sveta (ES) št. 866/2004 z dne 29. aprila 2004 in iz njene uporabe izhajajoče stanje (COM(2008) 529 konč.).

Uredbe.¹⁸ Tako morajo določbe Uredbe o pristojnosti jasno in predvidljivo omogočati določitev pristojnega sodišča.¹⁹ Poleg tega mora imeti tožeča stranka pred sodiščem države članice možnost z zadostno gotovostjo predvideti, ali se lahko sodba, s katero se je končal postopek, ob sklicevanju na Uredbo izvrši v drugi državi članici, če ni razlogov za zavrnitev, predvidenih v Uredbi.

izgnanih.²¹ Zavrnitev dostopa in uporabe lastnine zato pomeni kršitev člena 1 Prvega dodatnega protokola k Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (EKČP) ter pravice do nedotakljivosti stanovanja (člen 8(1) EKČP), če imajo zadevne osebe stanovanje na zemljišču.²² Vendar je ESČP pred kratkim tudi priznalo, da komisija za lastninska vprašanja, ki jo je TRSC medtem vzpostavil, načeloma spoštuje cilje EKČP; vendar je kljub temu pritožnici v zadevnem postopku priznalo odškodnino za kršitev njenih pravic, ki izhajajo iz EKČP.²³

49. M. Apostolides pa gre celo še dalje. Meni, da je uporaba Uredbe št. 44/2001 potrebna za upoštevanje ciljev sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP) v zadevi Loizidou.²⁰

50. V tej in nadaljnjih sodnih odločbah je ESČP ugotovilo, da razlastitve kot posledica zasedbe severnega Cipra niso upoštevne in da ne ustvarjajo dvomov v lastninske položaje

51. V zvezi s tem je treba najprej ugotoviti, da se nobena od navedenih odločb ne nanaša na primer M. Apostolidesa. Zato ne obstaja ugotovitev ESČP v zvezi z njegovimi konkretnimi zahtevki iz lastninske pravice, ki bi jo bilo treba neposredno upoštevati.

18 – V zvezi z Bruseljskim sporazumom glej sodbi Sodišča z dne 28. septembra 1999 v zadevi GIE Groupe Concorde in drugi (C-440/97, Recueil, str. I-6307, točka 23) ter z dne 19. februarja 2002 v zadevi Besix (C-256/00, Recueil, str. I-1699, točka 24) in v opombi 7 navedeno sodbo Owusu, točka 38. V zvezi z Uredbo št. 44/2001 glej sodbo Sodišča z dne 22. maja 2008 v zadevi Glaxosmithkline in Laboratoires Glaxosmithkline (C-462/06, ZODl., str. I-3965, točka 33).

19 – Glej v tem smislu enajsto uvodno izjavo Uredbe št. 44/2001 in zgoraj v opombi 18 navedeno sodbo Glaxosmithkline in Laboratoires Glaxosmithkline, točka 33, ter v zvezi z Bruseljskim sporazumom zgoraj v opombi 7 navedeno sodbo Owusu, točki 39 in 40.

20 – Sodba ESČP z dne 18. decembra 1996 v zadevi Loizidou proti Turčiji (Reports of Judgments and Decisions, 1996-VI).

21 – V opombi 20 navedena sodba ESČP Loizidou, § 46. Glej tudi sodbo ESČP z dne 10. maja 2001 v zadevi Ciper proti Turčiji (št. 25781/94., Reports of Judgments and Decisions, 2001-IV).

22 – V opombi 20 navedena sodba Loizidou, § 46, in v opombi 3 navedena sodba Xenides-Arestis II (kršitev člena 1 Prvega dodatnega protokola in kršitev člena 8(1) EKČP (pravica do nedotakljivosti stanovanja) ter navedena sodna praksa).

23 – Sodba ESČP z dne 7. decembra 2006 v zadevi Xenides-Arestis proti Turčiji (št. 46347/99, § 37 in 42, v nadaljevanju: sodba Xenides-Arestis III). ESČP je toženo stranko zavezalo k izdaji splošne odškodninske ureditve, ki ustreza ciljem Konvencije (v opombi 3 navedena sodba Xenides-Arestis II, § 40); glej tudi sklep z dne 14. marca 2005 v zadevi Xenides-Arestis proti Turčiji o dopustnosti.

52. Razmisliti bi sicer bilo treba, ali v členu 6(1) EKČP določena pravica do poštenega sojenja in učinkovitega sodnega varstva zahteva celo izvršitev sodne odločbe okrožnega sodišča v Nikoziji, ki se neposredno nanaša na zahtevke M. Apostolidesa.²⁴ Vendar je ESČP tako pravico doslej, kolikor je znano, priznalo samo v zvezi z izvršitvijo v državi, ki je izdala sodbo.²⁵ V tej fazi ni treba odgovoriti na vprašanje, ali člen 6(1) EKČP zahteva tudi priznavanje in izvrševanje tujih sodnih odločb, saj se Uredba št. 44/2001 iz predstavljenih razlogov v vsakem primeru uporablja in priznava tak zahtevek. Člen 6(1) EKČP tudi ne bi pripeljal do drugačnega rezultata kot ustrezna uporaba Uredbe, ki je v skladu s človekovimi pravicami.

B – *Drugo, tretje, četrto in peto vprašanje za predhodno odločanje*

54. Z drugim, s tretjim, četrtem in petim vprašanjem želi Court of Appeal razlago člena 35(1) in člena 34, točki 1 in 2, Uredbe št. 44/2001 v zvezi z morebitnimi ovirami glede priznavanja in izvrševanja v smislu teh določb. Pred odgovorom na ta vprašanja je treba pojasniti, ali gre za področje uporabe Uredbe. Komisija je namreč izrazila dvome o tem, ali je to civilna in gospodarska zadeva v smislu člena 1(1) Uredbe.

53. Glede na navedeno je treba na prvo vprašanje za predhodno odločanje odgovoriti: Odložitev uporabe pravnega reda EU na območjih Republike Ciper – ki niso pod dejanskim nadzorom vlade Republike Ciper –, predvidena v členu 1(1) Protokola št. 10 k Aktu o pristopu iz leta 2003, ne preprečuje sodišču države članice, da na podlagi Uredbe št. 44/2001 prizna in izvrši sodno odločbo, ki jo je izdalo sodišče Republike Ciper in se nanaša na območje, ki ni pod nadzorom njene vlade.

1. Uvodna ugotovitev glede področja uporabe Uredbe

24 – Glej v tej zvezi F. Matscher, „Grundfragen der Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Entscheidungen in Zivilsachen“, v: *Zeitschrift für Zivilprozess (ZZP)* 1990, str. 294, 318; isti avtor, „Die indirekte Wirkung des Art. 6 EMRK bei der Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Entscheidungen“, v: *Festschrift für Helmut Kollhosser*, 2004, str. 427, 444 in nasl.; R. Geimer, „Menschenrechte im internationalen Zivilverfahrensrecht“, v: *Aktuelle Probleme des Menschenrechtsschutzes, Berichte der deutschen Gesellschaft für Völkerrecht*, zvezek 33, Heidelberg 1994, str. 219 in nasl.

25 – Glej sodbi ESČP z dne 19. marca 1997 v zadevi Hornsby proti Grčiji (št. 18357/91, Reports of Judgments and Decisions, 1997-II, § 40) in z dne 7. maja 2002 v zadevi Burdov proti Rusiji (št. 59498/00, Reports of Judgments and Decisions, 2002-III, § 34).

55. Komisija sicer priznava, da spor med M. Apostolidesom in zakoncema Orams pomeni spor med zasebnikoma. Vendar meni, da ga je treba postaviti v širši kontekst in upoštevati, da nesoglasja glede zemljišč

izgnanih grških Ciprčanov izhajajo iz vojaške zasedbe severnega Cipra.

56. Skladno z mednarodno prakso se rešitev posameznih lastninskopravnih sporov po oboroženih spopadih prenese na specializirane ustanove, kot je predvideno v načrtu Annan za ponovno združitev Cipra. Po njegovem neuspehu je TRSC sprejela predpise za rešitev odškodninskih zahtevkov, ki so skladni s cilji ESČP²⁶, in imenovala komisijo za lastninska vprašanja. Zahtevki za vračilo lastnine in plačilo odškodnine zaradi onemogočanja njene uporabe, ki jih obravnava, imajo javnopravni značaj.

57. Pri uporabi Uredbe št. 44/2001 je treba upoštevati, da je ponujen tudi alternativen pravni postopek po EKČP. Člen 71(1) Uredbe ne vpliva na nobeno konvencijo, ki na posebnem pravnem področju ureja pristojnost, priznavanje ali izvrševanje sodnih odločb. Odškodninsko ureditev, ki je bila uvedena pod nadzorom ESČP, lahko štejemo za takšno konvencijo.

26 – Glede tega glej sklicevanja v opombi 23.

58. V zvezi s tem je treba najprej spomniti na ustaljeno sodno prakso, da je pojem „civilna in gospodarska zadeva“ avtonomni pojem prava Skupnosti, pri razlagi katerega je treba upoštevati cilje in sistematiko Uredbe št. 44/2001 oziroma Bruseljske konvencije ter splošna pravna načela, ki izhajajo iz nacionalnih pravnih redov.²⁷

59. S področja uporabe Uredbe so pri tem izvzeti samo spori med organom in posameznikom, če navedeni organ izvršuje oblastvena pooblastila.²⁸ Tako se je zadeva Lechouritou,²⁹ na katero se sklicuje Komisija, nanašala na tožbo posameznika proti Zvezni republiki Nemčiji zaradi škode, ki jo je utrpel zaradi vojnih zločinov nemške armade.

60. V obravnavanem primeru pa M. Apostolides zoper državni organ ne uveljavlja restitucijskih ali odškodninskih zahtevkov, temveč zoper zakonca Orams uveljavlja civilnopravni zahtevek za izročitev zemljišča in nadaljnje zahtevke, povezane z onemogočeno uporabo zemljišča.

27 – Sodbe Sodišča z dne 14. oktobra 1976 v zadevi LTU (29/76, Recueil, str. 1541); z dne 16. decembra 1980 v zadevi Rüffer (814/79, Recueil, str. 3807, točka 7); z dne 14. novembra 2002 v zadevi Baten (C-271/00, Recueil, str. I-10489, točka 28); z dne 15. maja 2003 v zadevi Préservatrice foncière TIARD (C-266/01, Recueil, str. I-4867, točka 20); z dne 18. maja 2006 v zadevi ČEZ (C-343/04, ZOdl., str. I-4557, točka 22) ter z dne 15. februarja 2007 v zadevi Lechouritou in drugi (C-292/05, ZOdl., str. I-1519, točka 29).

28 – V zvezi z Bruseljsko konvencijo glej sodbo Sodišča z dne 1. oktobra 2002 v zadevi Henkel (C-167/00, Recueil, str. I-8111, točka 26).

29 – Navedena v opombi 27.

61. Značilnost teh zahtevkov se ne spremeni s tem, da bi M. Apostolides zoper organe TRSC imel morebitne alternativne ali dodatne javnopravne zahtevke. Zato v obravnavanem primeru ni treba odločiti, ali so ti alternativni ali dodatni zahtevki dejansko obstajali, ko je M. Apostolides od okrožnega sodišča v Nikoziji dobil sodbo, ki jo je treba izvršiti.³⁰

62. Sicer je Sodišče odločilo, da okoliščina, da tožba temelji na zahtevku, ki izvira iz oblastvenega ravnanja, zadošča, da se uveljavljanje tega zahtevka ne glede na vrsto postopka, ki ga v tej zvezi določa nacionalno pravo, izključi s področja uporabe Bruseljske konvencije.³¹ Lahko bi celo domnevali, da imajo posegi v lastnino svoj prvotni izvor v ukrepih turških sil oziroma organov TRSC. Navedena ugotovitev Sodišča zato velja samo, če gre za spor med državnim organom in zasebnikom.³²

63. Če obstajajo številna razmerja – delno med javnim organom in osebo zasebnega prava, delno samo med osebami zasebnega prava –, je treba izhajati iz pravnega razmerja

med strankami spora, podlage vložene tožbe in posebnosti njene vložitve.³³ V sporu o glavni stvari zasebnik pred civilnim sodiščem uveljavlja zasebnopravne zahtevke proti drugim zasebnikom, tako da gre na podlagi vseh upoštevnihih okoliščin gotovo za civilnopravni spor.

64. Verjetno bi bilo mogoče te civilnopravne zahtevke izključiti z državno ali mednarodnopravno ureditvijo in zadevne osebe napotiti samo na uveljavljanje restitucijskih ali odškodninskih zahtevkov zoper državo. To bi lahko imelo za posledico, da civilnopravna pot ne bila več mogoča.

65. Republika Ciper pa očitno ni izkoristila te možnosti. Prav tako doslej ni bil sprejet ustrezen mednarodnopravni sporazum. Na vsak način okrožno sodišče v Nikoziji in naslednje instance v sodbah niso upoštevali takšne izključitve civilnopravnih zahtevkov ali civilnopravnega postopka. Čeprav to ne bi bilo pravno pravilno, Court of Appeal v okviru izvršilnega postopka načeloma ne bi smelo preizkusiti niti pristojnosti okrožnega sodišča v Nikoziji (člen 34(3) Uredbe št. 44/2001) niti materialne zakonitosti sodbe, ki jo je treba priznati (člena 36 in 45(2) Uredbe).

30 – Posamezne določbe, ki so po mnenju ESČP načeloma skladne s cilji EKČP, so začele veljati šele 22. decembra 2005 in 30. marca 2006 (glej v opombi 23 navedeno sodbo *Xenides-Arestis III*, § 11).

31 – V opombi 27 navedeni sodbi *Rüffer*, točka 15, in *Lechouritou*, točka 41.

32 – Glej v opombi 27 navedeno sodbo *Rüffer*, točka 8.

33 – Glej v opombi 27 navedeni sodbi *Baten*, točka 31, in *Préservatrice foncière TIARD*, točka 23, ter sodbo Sodišča z dne 5. februarja 2004 v zadevi *Frahuil* (C-265/02, Recueil, str. I-1543, točka 20).

66. Zdi se, da Komisija meni, da je civilno-pravne zahtevke izpodrinilo mednarodno pravo, s tem da je TRSC sprejela odškodninsko ureditev, ki jo je načeloma odobrilo ESČP.

učinek.³⁶ Priznava samo, da se lahko določeni predpisi državnih tvorb, ki niso mednarodno priznane, štejejo za učinkovite, da bi se preprečile negativne posledice za zadevno prebivalstvo.³⁷ To, da bi odškodninska ureditev v breme zadevnih oseb in brez zaslišanja Republike Ciper veljavno izključevala zasledovanje civilnopravnih zahtevkov, pa bi navedeno precej presegalo.³⁸

67. S to argumentacijo se ne morem strinjati.

68. Iz sodbe *Xenides-Arestis III*³⁴, v kateri je ESČP priznalo združljivost odškodninske ureditve z EKČP, ne izhaja, da ta ureditev veljavno izključuje zasledovanje civilnopravnih zahtevkov na podlagi prava Republike Ciper. ESČP je nasprotno izrecno zavrnilo, da bi se morala tožeča stranka glede odškodninskih vprašanj obrniti na komisijo za lastninska vprašanja, in ji je namesto tega samo dosodilo odškodnino.³⁵

70. Prav tako ne vzdrži teza Komisije, da Uredba št. 44/2001 na podlagi svojega člena 71(1) odstopa od odškodninske ureditve, ki jo je odobrilo ESČP.

69. Prav tako je vprašljivo, ali bi bilo mogoče drugačno stališče. ESČP namreč razlastitvam s strani TRSC zaradi njenega mednarodnega nepriznanja načeloma odreka vsakršen pravni

71. Ta določba predvideva, da Uredba ne vpliva na „nobeno konvencijo, pogodbenice katere so države članice in ki na posebnem pravnem področju ureja pristojnost, priznanje ali izvršitev sodnih odločb“.

³⁴ – Navedena v opombi 23.

³⁵ – V opombi 23 navedena sodba *Xenides-Arestis III*, § 37.

³⁶ – Glej sodbe, navedene v opombi 21.

³⁷ – Glej v opombi 20 navedeno sodbo *Loizidou* § 45, in v opombi 23 navedeni sklep *Xenides-Arestis*.

³⁸ – To seveda ne pomeni nujno, da lahko oškodovanec hkrati zahteva vrnitev svojega zemljišča v civilnopravnem postopku in plačilo odškodnine zaradi razlastitve. Če sta mogoča vzporedna postopka, se lahko upoštevajo zneski, prisojeni v drugem postopku, da bi se preprečile neupravičene obogatitve.

72. Odškodninska ureditev TRSC, s tem povezane sodbe ESČP ali celo EKČP gotovo ne spadajo pod to opredelitev. EKČP je sicer konvencija, vendar ne vsebuje posebnih določb o sodni pristojnosti, priznanju ali izvršitvi sodnih odločb na posebnih pravnih področjih, ki spadajo na področje uporabe Uredbe. Enostranski predpisi TRSC niso konvencije. Poleg tega v sodbah, ki jih je v zvezi s tem izdalo ESČP, ni opredelitve do vprašanja priznanja in izvršitve civilnopравnih sodnih odločb.

73. Tako je treba ugotoviti, da se sodna odločba, ki jo je treba priznati v sporu o glavni stvari, nanaša na civilno zadevo v smislu člena 1(1) Uredbe št. 44/2001 in tako spada na njeno področje uporabe.

2. Drugo vprašanje za predhodno odločanje

74. Z drugim vprašanjem bi bilo treba pojasniti, ali člen 35(1) v povezavi s členom 22(1) Uredbe št. 44/2001 upravičuje ali zavezuje sodišče države članice, da zavrne priznanje in izvršitev sodne odločbe, ki so jo izdala sodišča druge države članice o zemljišču na območju

te države članice, ki ni pod dejanskim nadzorom vlade te države članice.

75. Pred odgovorom na to vprašanje je treba ugotoviti, da je skladno z drugo, šesto, šestnajsto in sedemnajsto uvodno izjavo namen Uredbe zagotavljati prosti pretok odločb iz držav članic v civilnih in gospodarskih zadevah, tako da se poenostavljajo formalnosti glede hitrega in nezapletenega priznavanja ter izvršitve.³⁹

76. Skladno s tem ciljem člen 33(1) Uredbe št. 44/2001 določa, da se sodne odločbe, izdane v državi članici, v drugih državah članicah priznajo, ne da bi bilo treba za priznanje začeti kakršen koli poseben postopek. Priznanje se lahko zavrne samo v primerih, določenih v členih 34 in 35.

77. Skladno s členom 38(1) Uredbe št. 44/2001 se sodne odločbe, izdane v državi članici in izvršljive v tej državi članici, izvršijo v drugi državi članici, ko so na zahtevo katere koli od zainteresiranih strank razglašene za izvršljive v tej državi. Člen 45(1) Uredbe upravičuje sodišče, pri katerem se vloži

³⁹ – Sodba Sodišča z dne 14. decembra 2006 v zadevi ASML (C-283/05, ZOdl., str. I-12041, točka 23).

pravno sredstvo, da zavrne razglasitev izvršljivosti samo na podlagi enega izmed razlogov iz členov 34 in 35.

78. Pri tem člen 35(3) Uredbe določa načelo, da pristojnosti sodišč države članice izvora ni dovoljeno preverjati. Izjema velja skladno s členom 35(1) glede kršitve določenih izključnih sodnih pristojnosti, med njimi v členu 22(1) Uredbe urejene sodne pristojnosti glede na kraj, v katerem je nepremičnina.

79. Na podlagi člena 22, točka 1, so v postopkih, katerih predmet so stvarne pravice na nepremičninah ali najem/zakup nepremičnin, izključno pristojna sodišča držav članic, v katerih je nepremičnina, ne glede na stalno prebivališče. Ta določba bi bila v smislu člena 35(1) kršena, če bi se sodna odločba nanašala na stvarne pravice na zemljišču, ki je v državi, ki je izdala sodbo, torej Republiki Ciper, temveč v drugi državi članici.

80. Kot pravilno navajajo M. Apostolides, grška in ciprska vlada ter Komisija, Republika

Ciper z mednarodnopravnega vidika pomeni edino priznano državo na otoku Ciper.⁴⁰ Njeno državno ozemlje zajema tudi severno območje otoka, na katerem leži zemljišče, ki je predmet spora.⁴¹ TRSC, ki dejansko nadzoruje to območje, razen Turčije, ni priznala nobene druge države.⁴² Iz Protokola št. 10 izhaja, da so tudi države pogodbenice Akta o pristopu severni del otoka Ciper šteje za del državnega ozemlja Republike Ciper in s tem za del pristopnega območja. V nasprotnem primeru ne bi bilo treba odložiti uporabe pravnega reda EU na tem delu otoka.

81. Sodba, o razglasitvi izvršljivosti katere mora odločiti predložitveno sodišče, se nanaša tudi⁴³ na stvarne pravice, in sicer na lastninsko pravico na zemljišču, ki je v Republiki Ciper. Pri jezikovni razlagi člena 22(1)

40 – Glej v opombi 2 navedeno sodbo Anastasiou in drugi, točka 40.

41 – Glej med drugim C. Tomuschat, „The Accession of Cyprus to the European Union“, v: P. Häberle/M. Morlock/V. Skouris (izd.), *Festschrift für D. Tsatsos*, Baden-Baden, 2003, str. 672, 676.

42 – Glej sklepne predloge generalnega pravobranilca Gulmanna v zgoraj v opombi 2 navedeni zadevi Anastasiou in drugi, točka 12). Varnostni svet Združenih narodov je izrecno obsodil razglasitev Republike in pozval k nepriznanju TRSC (glej resoluciji 541 (1983) z dne 18. novembra 1983 in 550 (1984) z dne 11. maja 1984, dostopni na: www.unficy.org/nqcontent.cfm?a_id=1636). S pojasnili z dne 16. novembra 1983 (*Bilten Evropskih skupnosti* št. 11/1983, 2.4.1) in z dne 27. marca 1984 (*Bilten Evropskih skupnosti* št. 3/1984, 2.4.3) so tudi zunanji ministri držav članic v okviru evropskega političnega sodelovanja obsodili razglasitev neodvisnosti. Glej v zvezi z vprašanjem priznanja tudi S. Talmon, *Kollektive Nichtanerkennung illegaler Staaten*, Tübingen, 2006, str. 41 in nasl.

43 – Če bi se dosodila odškodnina za uporabo, člen 22, točka 1, morda ne bi bil uporabljen (glej sodbo Sodišča z dne 9. junija 1994 v zadevi Lieber, C-292/93, Recueil, str. I-2535, točka 15).

Uredbe št. 44/2001 torej ni dvoma o izključni pristojnosti sodišč te države članice.

razlagati ozko in da ne utemeljuje pristojnosti sodišč Republike Ciper za postopke v zvezi s pravicami na zemljiščih v severnem delu otoka. Zaradi neobstoja dejanskega nadzora nad tem območjem naj namreč sodišča Republike Ciper zaradi posebne bližine ne bi imela prednosti.

82. Vendar zakonca Orams menita, da namen in cilj določbe nasprotujeta tej ugotovitvi.

83. Skladno z ustaljeno sodno prakso je glavni razlog za izključno pristojnost sodišč države, v kateri je nepremičnina, da je sodišče v kraju, v katerem je nepremičnina, najprimernejše za odločanje o sporih, ki se nanašajo na stvarne pravice na nepremičninah.⁴⁴ Kajti o takih sporih je na splošno treba odločiti po pravu države, v kateri je nepremičnina. Poleg tega pogosto zahtevajo ugotovitev dejanskega stanja na kraju samem. Posledično je v interesu ustreznosti sodnega varstva, da se izključna pristojnost zaradi prostorske bližine dodeli sodišču v kraju, v katerem je nepremičnina.⁴⁵

85. Odločitev o tem, ali je to stališče, ki nima opore v besedilu te določbe, pravilno, lahko ostane odprta. Člen 22, točka 1, Uredbe št. 44/2001 bi bil namreč kršen samo, če bi bila namesto sodišč Republike Ciper zaradi lege stvari pristojna sodišča druge države članice. Ni razvidno, katera država članica naj bi to bila. Kljub mednarodnopravnem položaju bi lahko TRSC v najboljšem primeru enačili s tretjo državo. Ker pa člen 22(1) neposredno ne določa izključne pristojnosti sodišč tretje države, ta določba celo pod to premiso ne more biti kršena.

84. Iz tega zakonca Orams sklepata, da je treba člen 22, točka 1, Uredbe št. 44/2001

86. V literaturi je sicer sporno, ali člen 22, točka 1, ustvarja refleksi učinek v korist tretjih držav.⁴⁶ Vendar se zdi, da Sodišče zavrača takšen učinek. Tako je v mnenju Lugano navedlo, da izključna sodna pristojnost v kraju, v katerem je nepremičnina,

44 – Glej v zvezi z Bruseljsko konvencijo sodbe Sodišča z dne 14. decembra 1977 v zadevi Sanders (73/77, Recueil, str. 2383, točki 10 in 11); z dne 10. januarja 1990 v zadevi Reichert in Kockler (C-115/88, Recueil, str. I-27, točka 10); z dne 13. oktobra 2005 v zadevi Klein (C-73/04, ZOdl., str. I-8667, točka 16) in z dne 18. maja 2006 v zadevi ČEZ (C-343/04, ZOdl., str. I-4557, točka 28). Tako tudi Poročilo Jenard o Bruseljski konvenciji (UL 1979, C 59, str. 1 in 35).

45 – Glej zlasti v opombi 44 navedeno sodbo ČEZ, točka 29.

46 – Glej v zvezi s sporom Rauscher/Mankowski, *Europäisches Zivilprozessrecht*, 2. izd., München, 2006, člen 22 Bruselj I-VO, točka 26; Layton/Mercer, *European Civil Practice*, 2. izd., London, 2004, točka 19.010.

v tretji državi izpodriva sodno pristojnost na podlagi člena 2 Uredbe glede na kraj stalnega prebivališča tožene stranke v državi članici, ker vsebuje Luganska konvencija podobno določbo kot člen 22 Uredbe; le na podlagi Uredbe bi ostalo pri sodni pristojnosti glede na kraj stalnega prebivališča v Skupnosti.⁴⁷

87. V vsakem primeru ne bi bilo pravilno, če bi takšen refleksni učinek prenesli tudi na člen 35(1) Uredbe št. 44/2001. Iz povezave med členom 35(1) in (3) namreč izhaja, da je zavrnitev priznanja in izvršitve zaradi kršitve predpisov o pristojnosti dopustno samo v izjemnih primerih. Zato področja uporabe člena 35(1) ni mogoče razširiti s tem, da tudi kršitev pristojnosti sodišč v tretjih državah, ki niso stranke Luganske konvencije, pomeni oviro za priznanje.

88. Samo zaradi celovitosti naj omenim, kakšne posledice bi imele, če bi se TRSC, v nasprotju s tukaj zastopanim stališčem, štela za tretjo državo. V tem primeru za spore, povezane z zemljiščem na tem območju, ne bi bila podana izključna pristojnost sodišč Republike Ciper na podlagi člena 22, točka 1,

Uredbe št. 44/2001. Tako bi veljala splošna pravila o pristojnosti. Vprašanje, ali bi bilo nato okrožno sodišče v Nikoziji dejansko pristojno,⁴⁸ na podlagi člena 35(3) Uredbe ne bi bilo pomembno za priznanje in izvršitev njegove odločbe.

89. Na drugo vprašanje je zato treba odgovoriti, da člen 35(1) v povezavi s členom 22, točka 1, Uredbe št. 44/2001 ne upravičuje, da sodišče države članice zavrne priznanje in izvršitev sodne odločbe, ki jo je izdalo sodišče druge države članice, če se ta odločba nanaša na zemljišče na območju te države članice, ki ni pod dejanskim nadzorom vlade te države članice.

3. Tretje vprašanje za predhodno odločanje

90. Tretje vprašanje za predhodno odločanje se nanaša na razlago pridržka javnega reda iz člena 34, točka 1, Uredbe št. 44/2001. Predložitveno sodišče sprašuje, ali je treba s

⁴⁷ – V opombi 8 navedeno mnenje 1/03, točka 153.

⁴⁸ – Upoštevna bi bila pristojnost glede na kraj stalnega prebivališča tožene stranke na podlagi člena 2(1) Uredbe št. 44/2001. Na podlagi člena 59(1) Uredbe se v skladu z *lex fori* določi, ali se lahko počitniška hiša v kraju Lapti šteje kot drugo stalno prebivališče poleg stalnega prebivališča v Združenem kraljestvu. Ker je stalno prebivališče v severnem Cipru, se tukaj pojavlja podobna problematika kot pri uporabi člena 22, točka 1.

sklicevanjem na ta pridržek zavrniti priznanje in izvršitev sodne odločbe, če te sodne odločbe dejansko ni mogoče izvršiti v državi, ki jo je izdala, ker se nanaša na zemljišče na območju te države, ki ni pod dejanskim nadzorom vlade te države.

91. Člen 34, točka 1, Uredbe št. 44/2001 določa, da se sodna odločba ne prizna, če bi bilo njeno priznanje v očitnem nasprotju z javnim redom države članice, v kateri se zahteva priznanje.

92. V temeljni sodbi Krombach⁴⁹ je Sodišče ugotovilo, da je treba člen 27 Bruseljske konvencije – predhodno določbo člena 34 Uredbe št. 44/2001 – razlagati ozko. Določba namreč ustvarja oviro za uresničitev enega od temeljnih ciljev Konvencije, to je vzpostaviti samostojen in celovit sistem za zagotovitev prostega pretoka sodnih odločb v Skupnosti. Zlasti določilo o javnem redu iz člena 27, točka 1, Bruseljske konvencije se lahko zato uporabi samo izjemoma.⁵⁰

93. Iz tega je Sodišče izpeljalo to posledico:⁵¹

„Uporaba določila o javnem redu iz člena 27, točka 1, Konvencije je upravičena le, če bi bil s priznanjem ali z izvršitvijo sodne odločbe, ki je bila sprejeta v drugi državi pogodbenici, nesprejemljivo kršen pravni red države, v kateri se zahteva priznanje, ker bi ta odločba posegala v eno od temeljnih načel. Da se zagotovi spoštovanje prepovedi preverjanja tuje sodne odločbe glede vsebine, mora poseg pomeniti očitno kršitev pravnega pravila, ki se v pravnem redu države, v kateri se zahteva priznanje, šteje za bistveno ali očitno kršitev pravice, ki je v tem pravnem redu priznana kot temeljna.“

94. Končno je Sodišče še ugotovilo, da lahko države pogodbenice na podlagi pogojev iz člena 27, točka 1, Bruseljske konvencije načeloma prosto določajo, kaj v skladu z nacionalnim pojmovanjem zahteva javni red, vendar pa se za opredelitev obsega tega pojma uporablja razlaga Konvencije.⁵² Čeprav ni naloga Sodišča, da opredeli vsebino javnega reda v državi pogodbenici, pa mora kljub temu preveriti meje, znotraj katerih lahko sodišče države pogodbenice uporabi ta pojem, zato da zavrne priznanje sodne odločbe, ki jo je izdalo sodišče druge države pogodbenice.⁵³

49 – Sodba Sodišča z dne 28. marca 2000 v zadevi Krombach (C-7/98, Recueil, str. I-1935, točke od 19 do 21). Glej tudi sodbo Sodišča z dne 11. maja 2000 v zadevi Renault (C-38/98, Recueil, str. I-2973, točka 26).

50 – V opombi 49 navedeni sodbi Krombach, točka 21, in Renault, točka 26, s sklicevanjem na sodbi Sodišča z dne 4. februarja 1988 v zadevi Hoffmann (145/86, Recueil, str. 645, točka 21) ter z dne 10. oktobra 1996 v zadevi Hendrikman in Feyen (C-78/95, Recueil, str. I-4943, točka 23).

51 – V opombi 49 navedeni sodbi Krombach, točka 37, in Renault, točka 30.

52 – V opombi 49 navedeni sodbi Krombach, točka 22, in Renault, točka 27.

53 – opombi 49 navedeni sodbi Krombach, točka 23, in Renault, točka 28.

95. Glede na te ugotovitve je treba preučiti, ali pomanjkanje dejanske izvršljivosti sodne odločbe v državi, ki je izdala sodbo, pomeni očitno kršitev javnega reda v smislu člena 34, točka 1, Uredba št. 44/2001, ki izključuje priznanje in izvršitev v drugi državi članici.

96. Kot pravilno navajata grška vlada in Komisija, je izvršljivost sodne odločbe v državi, ki je izdala sodbo, že na podlagi člena 38(1) Uredbe št. 44/2001 domneva za to, da sodišče druge države članice razglasi izvršljivost. Naslov naj torej v državi izvršitve ne bi imel večjega učinka kot v državi izvora.⁵⁴

97. V sodbi Coursier⁵⁵ je Sodišče ustrezen del člena 31 Bruseljske konvencije razlagalo tako, da pojem „izvršljiv“ zajema samo izvršljivost tujih sodnih odločb v formalnem smislu, ne pa tudi pogojev, pod katerimi se lahko te odločbe izvršijo v državi, ki je izdala sodbo. Formalna izvršljivost tako ne obstaja, če je bilo zoper sodno določbo vloženo pravno sredstvo oziroma se to še vedno lahko vloži in sodna odločba ni bila razglašena za začasno izvršljivo.

98. Če bi bila razglasitev izvršljivosti odvisna od dejanskih pogojev za izvršitev odločbe v državi, ki je izdala sodbo, bi to nasprotovalo cilju Uredbe št. 44/2001 zagotavljanja prostega pretoka sodnih odločb z nezapletenim priznavanjem in izvršitvijo.⁵⁶ V nasprotju z izvršljivostjo v formalnem smislu se zlasti s potrditvijo na podlagi člena 54 Uredbe ne bi moglo sklepati, ali in pod kakšnimi pogoji je sodna odločba dejansko izvršljiva v državi, ki je izdala sodbo. Poleg tega dejanske ovire za izvršitev ne vplivajo na pravni učinek sodbe.

99. Obravnavani primer prikazuje celo mogoče nepredvidljive zaplete, ki bi jih lahko prinesla vezanost na dejansko izvršljivost. Sicer nekatere od naslovljenih terjatev na Cipru trenutno niso izvršljive, ker Republika Ciper ne more izvajati suverene oblasti na območju, na katerem je sporno zemljišče. Zaradi denarnih terjatev pa bi lahko bila izvršljiva na območju pod nadzorom Republike Ciper, če imata zakonca Orams na tem območju premoženje, kot so bančno dobroimetje ali druge terjatve.

100. Ker je izvršljivost tujih sodnih odločb v državi izvora kot pogoj za to, da sodišča

⁵⁴ – Glej navedbe v opombi 44 navedenem poročilu Jenard, str. 47 in nasl.

⁵⁵ – Sodba Sodišča z dne 29. aprila 1999 v zadevi Coursier (C-267/97, Recueil, str. I-2543, točka 29).

⁵⁶ – Glej točko 75 teh sklepnih predlogov.

druge države članice razglasijo izvršljivost, izčrpno urejena v členu 38(1) Uredbe, enak pogoj ne more imeti drugega pomena v okviru pridržka javnega reda. Na podlagi ustreznih razmislekov tudi člen 35(3), drugi stavek, Uredbe št. 44/2001 izrecno izključuje, da bi se neobstoj pristojnosti, ki ga skladno s členom 35 ni dovoljeno preverjati, kljub temu štelo za kršitev javnega reda na podlagi člena 34, točka 1.

101. Komisija in v tej zvezi tudi zakonca Orams poleg tega postavljajo še vprašanje, ali zoper izvršitev ni mogoče ugovarjati iz kakšnega drugega razloga javnega reda. Menijo, da bi bilo lahko priznanje in izvršitev sodne odločbe okrožnega sodišča v Nikoziji v nasprotju z „mednarodnim javnim redom“, ker spodbija prizadevanja mednarodne skupnosti pri reševanju ciprskega vprašanja.

102. V zvezi s tem je treba najprej ugotoviti, da predložitveno sodišče ni predložilo niti enega takega razloga za zavrnitev priznanja in izvršitve v Združenem kraljestvu. Načeloma pa je Sodišče vezano na predmet predloga za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je v svojem predložitvenem sklepu določilo predložitveno

sodišče. Stranke iz postopka v glavni stvari navadno niso pooblašene, da bi Sodišču poleg tega predložile dodatna vprašanja.⁵⁷

103. To velja še posebej pri razlagi pojma javnega reda na podlagi člena 34, točka 1, Uredbe št. 44/2001, saj je naloga držav članic določiti, kaj zahteva javni red v skladu z nacionalnim pojmovanjem.⁵⁸ K temu je treba še dodati, da se vlada Združenega kraljestva ni udeležila obravnavanega postopka. Zato Sodišče nima zanesljivih informacij o tem, ali je treba razloge, ki jih je navedla Komisija, šteti za del javnega reda te države članice.

104. Komisija se sicer izrecno opira na *mednarodni* javni red. Sicer priznava, da se člen 34, točka 1, nanaša samo na javni red *države članice*, v kateri se zahteva priznanje odločbe. Vendar po njenem mnenju ni razlogov proti temu, da bi se razlogi mednarodnega javnega reda šteli hkrati tudi za del nacionalnega javnega reda.

57 – Sodbe Sodišča z dne 9. decembra 1965 v zadevi Singer (44/65, Recueil, str. 1267 in 1275); z dne 17. septembra 1998 v zadevi Kainuun Liikenne in Pohjolan Liikenne (C-412/96, Recueil, str. I-5141, točka 23); z dne 12. avgusta 2008 v zadevi Santesteban Goicoechea (C-296/08 PPU, ZOdl., str. I-6307, točka 46) in z dne 9. oktobra 2008 v zadevi Katz (C-404/07, ZOdl., str. I-7607, točka 37).

58 – Glej točko 94 teh sklepnih predlogov in sodno prakso, navedeno v opombi 52.

105. Če bo Sodišče preučitev tega vidika, čeprav ni predmet predloga za sprejetje predhodne odločbe, štelo za primerno, imam glede tega tako stališče.

106. V sodbi Krombach je Sodišče za svojo nalogo štelo preveriti meje, znotraj katerih lahko sodišče države pogodbenice Bruseljske konvencije uporabi pojem javnega reda, zato da zavrne priznanje sodne odločbe, ki jo je izdalo sodišče druge države pogodbenice.⁵⁹ Ker so temeljne pravice, kot so določene v EKČP, del splošnih pravnih načel, je sklepalo, da je sodišče države članice upravičeno zavrniti priznanje tuje sodne odločbe, ki je nastala ob očitni kršitvi temeljnih pravic.⁶⁰

107. Tako je torej Sodišče dejansko vzpostavilo zvezo med temeljnimi pravicami, katerih varstvo na mednarodni ravni zagotavlja EKČP, in nacionalnim javnim redom. Zavrnitev priznanja tuje sodne odločbe je zato vsekakor skladna s členom 34, točka 1, Uredbe št. 44/2001, če zahteve nacionalnega javnega reda odpravljajo očitno kršitev temeljnih pravic, določenih v EKČP.

⁵⁹ – V opombi 49 navedena sodba Krombach, točka 23.

⁶⁰ – V opombi 49 navedena sodba Krombach, točke od 25 do 27 in od 38 do 40.

108. Ni še dokončno pojasnjeno, ali imajo sodišča ne samo pravico, ampak celo obveznost, da zavrnejo izvršitev tuje sodne odločbe, ki očitno krši temeljne pravice Skupnosti. Navedeno potrjuje dejstvo, da temeljne pravice na podlagi ustaljene sodne prakse zavezujejo državna sodišča, če obravnavajo zadevo, ki spada na področje uporabe prava Skupnosti.⁶¹

109. V obravnavanem primeru pa Komisija ne trdi, da sodba, katere izvršitev se zahteva, krši temeljne pravice. Bolj si prizadeva za cilje mednarodne politike v zvezi s ciprskim vprašanjem. Ti cilji so v določeni meri postali pravno zavezujoči, ker so zajeti v resolucijah Varnostnega sveta Združenih narodov.⁶² To velja na primer za obveznost držav, da opustijo vse, kar bi lahko zaostrilo ciprski konflikt.

110. Ohranitev miru in ponovna vzpostavitev ozemeljske celovitosti Cipra pomenita takšno višje dobro. Ali lahko te cilje štejemo za

⁶¹ – Glej sodbe Sodišča z dne 25. novembra 1986 v zadevi Klensch in drugi (201/85 in 202/85, Recueil, str. 3477, točke od 8 do 10); z dne 13. julija 1989 v zadevi Wachauf (5/88, Recueil, str. 2609, točka 19); z dne 18. junija 1991 v zadevi ERT (C-260/89, Recueil, str. I-2925, točka 42 in naslednje); z dne 12. junija 2003 v zadevi Schmidberger (C-112/00, Recueil, str. I-5659, točka 75) in z dne 11. julija 2006 v zadevi Chacón Navas (C-13/05, ZOdl., str. I-6467, točka 56). Glej v tem smislu med drugim E. Jayme/C. Kohler, „Europäisches Kollisionsrecht 2000: Interlokales Privatrecht oder universelles Gemeinschaftsrecht?“, *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts – IPRax*, 2000, str. 454 in 460.

⁶² – Glej točko 45 teh sklepnih predlogov in navedbe v opombi 16 ter moje sklepne predloge, predstavljene na današnji dan v zadevi Gambazzi (C-394/07, še nerešena zadeva pred Sodiščem, točka 43).

„pravno pravilo, ki se v pravnem redu države, v kateri se zahteva priznanje, šteje za bistveno, ali [za] pravico, ki je v tem pravnem redu priznana kot temeljna“, v smislu sodbe Krombach⁶³, pa je zelo vprašljivo.

4. Četrto vprašanje za predhodno odločanje

111. Kot je že bilo navedeno, so cilji in pozivi resolucij Varnostnega sveta, ki se nanašajo na Ciper, vsekakor preveč splošni, da bi iz njih izhajala konkretna obveznost nepriznavanja sodb sodišča Republike Ciper glede lastninskih pravic na zemljišču, ki je v severnem delu Cipra. Ne glede na to tudi ni jasno, ali je priznanje sodbe v obravnavnem primeru koristno ali škodljivo za rešitev ciprskega vprašanja in ali ni celo zahtevano za varstvo temeljnih pravic M. Apostolidesa.⁶⁴

113. S četrtilim vprašanjem bi bilo treba pojasniti, ali se lahko zavrne priznanje zamudne sodbe na podlagi člena 34, točka 2, Uredbe št. 44/2001 zaradi nepravilnosti pri vročitvi pisanja o začetku postopka, če je bila sodba preizkušena v okviru pritožbenega postopka, ki ga je začela tožena stranka.

114. Na podlagi člena 34, točka 2, Uredbe se sodna odločba ne prizna, če toženi stranki, ki se ni spustila v postopek, pisanje o začetku postopka ni bilo vročeno pravočasno in na tak način, da bi lahko pripravila obrambo. Takih nepravilnosti pri vročanju pa v skladu z navedeno določbo ni mogoče uveljavljati, če tožena stranka ni začela postopka za izpodbijanje zamudne sodbe, čeprav je imela to možnost.

112. Na tretje vprašanje za predhodno določanje je zato treba odgovoriti, da sodišče države članice ne sme zavrniti priznanja in izvršitve sodne odločbe s sklicevanjem na pridržek javnega reda iz člena 34, točka 1, Uredbe št. 44/2001, ker je sodna odločba v državi, ki je izdala sodbo, sicer formalno izvršljiva, vendar se zaradi dejanskih razlogov ne more izvršiti.

115. Zakonca Orams sta v obravnavanem primeru pri okrožnem sodišču v Nikoziji dejansko vložila pravno sredstvo zoper zamudni sodbi. Njuno pravno sredstvo, ki je bilo obravnavano na popolnem in poštenem sojenju, ni bilo uspešno, ker nista navedla utemeljene obrambe (arguable defence) zoper tožbeni zahtevek. Vendar pa sta navedla

63 – V opombi 49 navedeni sodbi Krombach, točka 37, in Renault, točka 30.

64 – Glej točko 45 in točke od 49 do 52 teh sklepnih predlogov.

številne okoliščine v zvezi z vročitvijo tožbe, ki so jima otežile pravočasno obrambo, in se pri tem sklicevala na sodno prakso glede člena 27, točka 2, Bruseljske konvencije.⁶⁵

116. Vendar je Sodišče v sodbi ASML⁶⁶ opozorilo na razlike med členom 34, točka 2, Uredbe št. 44/2001 in členom 27, točka 2, Bruseljske konvencije. Skladno s členom 27, točka 2, Bruseljske konvencije se sodna odločba ne prizna „če toženi stranki, ki se ni spustila v postopek, pisanje o začetku postopka ni bilo vročeno pravilno in pravočasno, da bi lahko pripravila obrambo“.

117. Nasprotno v skladu s členom 34, točka 2, Uredbe št. 44/2001 pravilnost vročitve pisanja o začetku postopka ni nujno odločilna.⁶⁷ Pomembneje je dejansko varstvo pravice do obrambe. Če tožena stranka, ki se ni spustila v postopek, ni vložila pravnega sredstva zoper sodno odločbo, čeprav je imela to možnost, se v členu 34, točka 2, Uredbe št. 44/2001 predvideva, da so kljub pomanjkljivosti pri vročitvi pravice do obrambe zagotovljene.

118. Zato navedene sodne prakse glede člena 27, točka 2, Bruseljske konvencije ni mogoče prenesti na člen 34, točka 2, Uredbe št. 44/2001.⁶⁸

119. Nova različica določbe veliko bolj zasleduje cilj, da se olajša priznanje in izvršitev sodnih odločb, ne da bi pri tem vplivala na pravico biti slišan, ki skladno z ustaljeno sodno prakso spada med temeljne pravice, katerih spoštovanje mora zagotavljati Sodišče.⁶⁹

120. V obravnavanem primeru je obstajala možnost vložitve pravnega sredstva zoper zamudni sodbi okrožnega sodišča v Nikoziji in zakonca Orams sta to tudi izkoristila. Za ta primer člen 34, točka 2, Uredbe št. 44/2001 določa, da priznanja in izvršitve zlasti ni mogoče zavrniti s sklicevanjem na nepravilnosti pri vročitvi tožbe.

121. To vsekakor velja, če pravica biti slišan kljub temu ni omejena zaradi posebnih okoliščin, kot je ureditev pritožbenega postopka. Za to pa v postopku o glavni stvari ni indicov. Po ugotovitvah predložitvenega

65 – Sodbi Sodišča z dne 3. julija 1990 v zadevi Lancray (C-305/88, Recueil, str. I-2725, točka 23) in z dne 12. novembra 1992 v zadevi Minalmet (C-123/91, Recueil, str. I-5661, točka 21), v opombi 50 navedena sodba Hendrikman in Feyen, točka 18, ter sodba Sodišča z dne 16. februarja 2006 v zadevi Verdoliva (C-3/05, ZOdl., str. I-1579, točka 29).

66 – Navedena v opombi 39, točka 19 in naslednje.

67 – V opombi 39 navedena sodba ASML, točka 20.

68 – Po mnenju generalnega pravobranilca Légerja iz zgodovine nastanka Uredbe št. 44/2001 izhaja, da je nova različica ciljno usmerjena proti posledicam, ki so izhajale iz navedene sodne prakse glede člena 27, točka 2, Bruseljske konvencije (glej sklepne predloge, predstavljene 28. septembra 2006 v opombi 39 navedene zadeve ASML, točka 51 in naslednje).

69 – Glej v opombi 39 navedeno sodbo ASML, točka 23 in naslednje.

sodišča sta lahko zakonca Orams svoje pravno stališče navedla v okviru popolnega in poštenega sojenja. Zoper odločbo o pravnem sredstvu je bilo namreč mogoče vložiti še nadaljnje pravno sredstvo pri vrhovnem sodišču, ki sta ga zakonca Orams vložila, vendar z njim nista uspela.

123. Tako je treba na četrto vprašanje odgovoriti: člen 34, točka 2, Uredbe št. 44/2001 je treba razlagati tako, da se priznanje in izvršitev zamudne sodbe ne sme zavrniti s sklicevanjem na nepravilnosti pri vročitvi pisanja o začetku postopka, če je tožena stranka, ki se sprva ni spustila v postopek, imela možnost vložiti pravno sredstvo zoper zamudno sodbo, če so sodišča države, ki je izdala sodbo, nato sodno odločbo preizkusila v popolnem in poštenem postopku ter če ne obstajajo indici, da je bila v tem postopku kršena pravica tožene stranke biti slišan.

122. Tudi okoliščina, da mora tožena stranka za razveljavitev zamudne sodbe po ciprskem pravu navesti utemeljeno obrambo, kolikor je razvidno, ni pomembno vplivala na pravico do obrambe zakoncev Orams. Okoliščine, da v obravnavnem primeru o svojem pravnem stališču nista mogla prepričati ciprskih sodišč, v postopku priznanja in izvršitve na podlagi člena 36 in člena 45(2) Uredbe zato ni mogoče upoštevati.

5. Peto vprašanje za predhodno odločanje

124. Glede na odgovor na četrto vprašanje na peto vprašanje ni treba odgovoriti.

V – Predlog

125. Na podlagi zgornjih preudarkov predlagam, naj Sodišče na vprašanja Court of Appeal odgovori:

„1. Odložitev uporabe pravnega reda EU na območjih Republike Ciper, ki niso pod dejanskim nadzorom vlade Republike Ciper na podlagi člena 1(1) Protokola št. 10

k Aktu o pristopu iz leta 2003, ne preprečuje sodišču države članice, da na podlagi Uredbe št. 44/2001 prizna in izvrši sodno odločbo, ki jo je izdalo sodišče Republike Ciper in se nanaša na območje, ki ni pod nadzorom njene vlade.

2. Člen 35(1) v povezavi s členom 22, točka 1, Uredbe št. 44/2001 ne upravičuje sodišča države članice, da zavrne priznanje in izvršitev sodne odločbe, ki so jo izdalo sodišče druge države članice, če se ta sodna odločba nanaša na zemljišče na območju te države članice, ki ni pod dejanskim nadzorom vlade te države članice.
3. Sodišče države članice ne sme zavrniti priznanja in izvršitve sodne odločbe s sklicevanjem na pridržek javnega reda iz člena 34, točka 1, Uredbe št. 44/2001, ker je sodna odločba v državi, ki je izdala sodbo, sicer formalno izvršljiva, vendar se ne more izvršiti zaradi dejanskih razlogov.
4. Člen 34, točka 2, Uredbe št. 44/2001 je treba razlagati tako, da se priznanje in izvršitev zamudne sodbe ne sme zavrniti s sklicevanjem na nepravilnosti pri vročitvi pisanja o začetku postopka, če je tožena stranka, ki se sprva ni spustila v postopek, imela možnost vložiti pravno sredstvo zoper zamudno sodbo, če so sodišča države, ki je izdala sodbo, nato sodno odločbo preizkusila v popolnem in poštenem postopku ter če ne obstajajo indici, da je bila v tem postopku kršena pravica tožene stranke biti slišan.“